

ISSN 1222-1910

kíváncsi diákok lapja

Cimbora

2020.
október

KEDVES OLVASÓ,
PÁLYÁZÓ
CIMBORÁK!

A járvány nagy bánatunkra elvitte a 16. Cimbor Kaláka Tábor, ezért úgy döntöttünk, hogy akik már elnyerték a lehetőséget a részvételre, a 2021-ben megszervezett tábor alapcsapatát képezik majd. Melléjük idén újabb Cimbor-kihívással toborozunk táborozókat, figyeljétek a pályázati felhívásainkat!

A 2020-as Cimbor Kaláka Pályázat nyertes csapatai
ábécésorrendben: **A három muskétás** (Mikes Kelemen Általános Iskola, Papolc): Benkő Kitti Vanda, Benkő Róbert Carlos, Kelemen Balázs; **Csíki csajok csapata** (Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda): Bakcsi Réka, Csák Ágota, Stirbu Evelin; **Könyvmolyok** (George Moroianu Általános Iskola, Négyfalu): Vajda Melinda, Csukás Anikó, Szabó Mónika Gabriella; **Magyar Mennydörgők** (József Attila és Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda): Bencsik Vera, Kassay Hajnalka, László Kata; **Olvasó Trió** (Székely Mikó Kollégium, Sepsiszentgyörgy): Bujdosó Fruzsina, Gergely Ágnes, Péntes Báborka.
A Média Műhelybe meghívást nyert: Császár Anna Róza (József Attila Általános Iskola, Csíkszereda) és **Gegő József Tibike** (Mártonffy György Általános Iskola, Csíkkarcfalva).

A Kortárs irodalmi alkotóműhelybe meghívást nyert: Bakcsi Réka (Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda).

A Cimbor-kihívás 2. pályázattal részvételt nyert a Cimbor Kaláka Táborba: Kiss B. Sámuel (Apáczai Csere János Elméleti Líceum, Kolozsvár), **Kun Dorottya** (Börvelyi Általános Iskola).

Cimbor-előfizetést nyertek: Láncszemek (Művészeti Szaklíceum, Marosvásárhely): Balogh Ágnes, Balogh Réka, Balogh Zsófia.

A Cimbor szerkesztősége

Cimbor

kíváncsi diákok lapja

2020. október, XXX. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

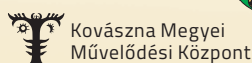
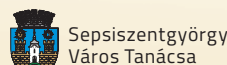
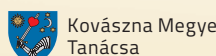
A Cimbor árát a Cimbor Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE1505V01455331500
BRD Sf. Gheorghe, Fundația Cimbor
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Forrai Tibor, Gergely Edő,
Jakab Villó Hanga, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Müller Henrietta, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Csillag István illusztrációja
Borítóterv, könyvtypográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbor Alapítvány
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimbor-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimbor.net

TÁMOGATÓINK

Tartalom

Cimbirodalom

Az Év Gyerekkönyve 2020 4. oldal
Egyedül otthon... – Részlet Liliana Corobca **Kinderland** című regényéből 7. oldal

Csak 1 vers / Lövetei Lázár László rovata

Konsztantinosz Kavafisz: Tükör az előcsarnokban 9. oldal

Cimbi olvasólámpája / Jakab Villó Hanga rovata

Csepp – az együtt alkotás regénye 10. oldal
Lehetnél bárki – Versantológia fiataloknak 12. oldal

Hagyományos cigány mesterségek és foglalkozások /

Végh Balázs Béla rovata

Kereskedelem 14. oldal

Szín-tér / Vetró-Bodoni Barnabás rovata

Fantasztikus falények / A Szín-téren: Tach Pollard (Egyesült Királyság) 16. oldal

Barangoló / Kónya Éva rovata

Különleges tengerlakók 18. oldal
A halak mint jelképek 19. oldal

Otthon a természetben / Köllő Zsolt rovata

Mini Erdély Park 23. oldal

Cimbi olvasólámpája

Szájjalmesék felfedezőknak 24. oldal

Ti írtátok

A Cimbor-kihívás 2. nyertes pályamunkáiból 26. oldal
Ti olvastátok / Berg Judit: Drifter / Nyulász Péter: Helka / Békés Pál: A kétkézű varázsló 29. oldal

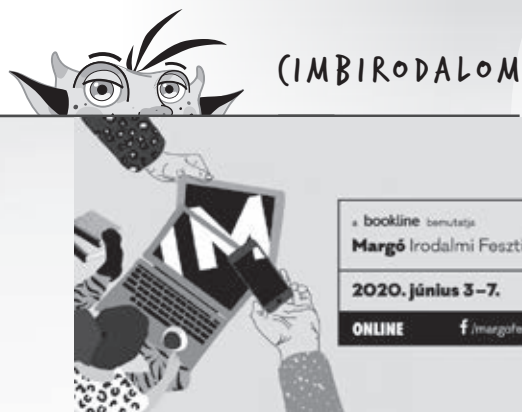
Pad alatt

Cimbi naplója 30. oldal

Cimbi képtára / Kónya Éva rovata

Híres festők halábrázolásai 31. oldal

Az Év Gyerekkönyve 2020

2020. június 5-én a budapesti Margó Irodalmi Fesztivál és Könyvvásár online berkeiben hirdették ki azon magyar szerzők, fordítók és illusztrátorok névsorát, akiknek munkásságát az Év Gyerekkönyve díj is dicséri. A szakmai zsűri öt, a gyerekzsűri négy kategóriában adta át az elismerést.

Szekeres Nikoletta, a HUBBY – Magyar Gyerekkönyv Fórum elnöke az eredményhirdetésen elmondta, egyre több ifjúsági és gyerekkönyv vesz részt az évente rendezett megmérettetésben. A virtuális díjátadón a zsűri tagjai méltatták az év kiemelkedő teljesítményeit, tőlük idézünk:

A fotó forrása: litera.hu

Az Év Gyerekkönyv Írója (12 év alatti kategória): Zalka Csenge Virág (Ribizli a világ végén, Móra Könyvkiadó) – mesenyelv, amelyben nincs hamis hang

„A Ribizli a világ végén 39 meséjének valóban minden részlete ragyog. (...) A Ribizli meséi okosan, mértékletesen, a mesemondás logikáját és dinamikáját követve aktualizálják a népmesemondás hagyományos, archaikus nyelvét és fordulatait.”

Hansági Ágnes irodalomtörténész

A fotó forrása: litera.hu

Az Év Ifjúsági Könyv Írója (12 év feletti kategória): Huszti Gergely (Mesteralvók hajnala, Cicerő Könyvstúdió) – egy történet, amely beszippant

„A történet két világban kezdődik, amelyek hirtelen összeérnek: egy fiú a jelenből, egy lány a múltból – mindketten álmatlanságtól szenvednek. (...) A könyv olvasása közben úgy éreztem, hogy a történet egyszer csak beszippant, és nem bírtam abbahagyni az olvasást. Még szerencse, hogy sikerült az éj beállta előtt a végére érnem.”

Halupa-Tiba Gabriella könyvtáros-tanár

Forrás: szerzoink.blogspot.com

Az Év Illusztrátora: Paulovkin Boglárka (Majoros Nóra: Az orrszarvú és a madarak, Pozsonyi Pagony) – fikciós történet valósággal

„Figyelemre méltó az illusztráció szöveggel folytatott sokrétű párbeszéde is: a mese irracionálisát és a valóságghú részleteket egyesítő képi világ összhangban áll a fikciós történet terében megjelenő valós problémákkal, mint az eltűnőben lévő állatfajok vagy a természet és társadalom közötti ellentmondásos kapcsolat.”

Csatlós Judit muzeológus

Az Év Fordítója: Havasi Attila és Varró Dániel (T. S. Eliot: Macskák, Pozsonyi Pagony) – kandúrnersz és macskaügyesség

„A fordítók igazolták, költői merszük megalapozott, izmaik sohasem macskásodtak el, versben szökellésük minden mozdulatában akrobatikus és elegáns. (...) Ritmusok és rímek tarka pamutgombolyagaival könnyedén gurigázva teremtik újra a londoni macskazugot, s addig-addig lopnak mai ízt az örök eleven sorokba, míg könyvük nem lesz minden macska álmává, fenéig tejfellel.”

Győrei Zsolt író, műfordító

Forrás: kultúra.hu

Az Év Leginnovatívabb Könyve: Hogyan szeretnék! Shakespeare szonettjeit újrafordította Papolczy Péter, kiadta a Tilos az Á könyvek – „szégyentelenül pontatlan átírások”

„Felvonultatja Shakespeare eredeti költeményeit, Szabó Lőrinc mára klasszikussá vált fordításait és Papolczy Péter szégyentelenül pontatlan átírásait – ahogyan a szerző fogalmaz. A könyvben ott van tehát az origó, egy formahűségre és pontosságra törekvő fordítás és egy leginkább a témák maiságát hangsúlyozó, a ma köznapi nyelvet használó átírat, amely leginkább szórakoztatni vágyik. (...) Talán ideje volna a klasszikusok felé a mából kiindulva közeledni, és nem fordítva?”

Tarr Ferenc, HUBBY-elnökségi tag

Forrás: olvasovanevels.gportal.hu

Diákzsűri is díjazta az év legjobb gyerek- és ifjúsági könyveit.

Wittman Ildikó, a gyermekirodalom.hu szerkesztője a díjátadón arról számolt be, hogy a diákzsűri részéről a különböző kategóriákban egy-egy tanulócsoporthoz ítélt oda a díjat vezető tanáraik segítségével.

„A karanténidőszak alatt a gyerekeknek egyre nagyobb igényük volt a kötetlenebb, szabadabb hangvételű beszélgetésekre,

és ezek a könyvek mindig jó apropót adtak erre” – számolt be az ötödikes zsűritagokkal folytatott intenzív munkáról Janzsó Krisztina tanár. Ők a 12 év alatti kategóriában választották ki a szerintük legjobb művet.

A diákzsűri díjazottjai:

Az Év Gyerekkönyv Írója (12 év alatti kategória): Bán Zsófia (Vagánybagoly és a harmadik Á – avagy mindenki lehet más, Pozsonyi Pagony)

Zsűri: Alternatív Közgazdasági Gimnázium és Általános Iskola, tanáruk: Janzsó Krisztina

Az Év Ifjúsági Könyv Írója (12 év feletti kategória): Berg Judit (Az őrzők, Ecovit Kiadó)

Zsűri: MMSZ Óbudai Szakgimnázium és Szakközépiskola, tanáruk: Gyuris Antal

Az Év Illusztrátora: Paulovkin Boglárka (Majoros Nóra: *Az orrszarvú és a madarak*, Pozsonyi Pagony)

Zsúri: Sashegyi Arany János Általános Iskola és Gimnázium, tanár: Sirák Richárd

Az Év Leginnovatívabb Könyve: Lőrinc László – *25 szelfi az Árpád-korból* (Kolibri Gyerekkönyvkiadó)

Zsúri: Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, tanár: Pásztor-Csörgei Andrea.

Érdekes a gyerekolvasók véleményével szembesülni

A fotó forrása: Facebook

HANSÁGI ÁGNES irodalomtörténész, zsűritagot faggattuk:

– **Hogyan kötödsz Az Év Gyerekkönyve díjhoz, miért tartod fontosnak a legújabb gyerek- és ifjúsági irodalmi munkák kitüntetését?**

– A díjat a HUBBY – Magyar Gyerekkönyv Fórum adományozza, egy olyan egyesület, amelyik

kitűnő szakembereket fog össze, és sokunk számára éppen ezért hiteles, emellett fontos visszajelzés az alkotóknak is. Mi, magyarok, hajlamosak vagyunk elfeledkezni arról, hogy nem elég kritizálni, arra is szükség van, hogy ha valaki valami rendkívülit vagy egyszerűen jó dolgot hoz létre, azt megünnepeljük, megdicsérjük. Másfelől fontos az olvasóknak, szülőknek, pedagógusoknak is, hiszen olyan mennyiségű új könyv jelenik meg egy évben, és olyan sok kis kiadó van jelen a gyerekkönyvpiacra, hogy nehéz átlátni a kínálatot. Feladata tehát, hogy segítse az eligazodást.

– **Hány munkát olvastatok, értékeltetek? Mennyire nehéz egy elbíráló feladata? Hogyan születik meg a végső döntés?**

– Nagyjából 130 könyvet. Az átlagostól eltérő, akár jobb, akár rosszabb, nagyon hamar, az első olvasás során kiválogatható. A nehézségek ezután kezdődnek, mert a különféle szakmát képviselő zsűritagok másféle érénnyel részesítnek előnyben. Az író, a fordító, a könyvtáros, a muzeológus

vagy például én irodalomtörténészként mind mást-mást tartunk a legfontosabbnak.

– **Melyik volt az idei kedvenced a díjazott munkák között, és volt-e olyan, ami nagyon megszólított, de végül nem nyert díjat?**

– A díjazottak közül nem tudnék választani. Dániel András *Kuflik és a máshogyoszkópja* annyira leleményes nyelviileg (és képileg), hogy számomra ez a gyerekkönyv volt az év legjobbja.

– **Miért izgalmas, hogy diákzsűri is átadja a maga díjait, kiválasztja a számára kedves, értékes munkákat?**

– A szakemberek szempontja mindig más: nagyon érdekes a gyerekolvasók véleményével szembesülni. Tanulságos volt, hogy bár sok ponton egybeesett a diákok döntése a miénkkel, ahol nem, ott ők voltak a rugalmasabbak, ha tetszett nekik a könyv, nem büntették meg a hibáiért.

Jakab Villő Hanga

Egyedül otthon...

Felnőttek nélkül, napokig, hetekig, hónapokig... Milyen lehet? Remek kaland? Borzalmas próbatétel? Félelmetes, de izgalmas helyzet, hatalmas buli, mint amilyenbe a *Reszketetek, betörők* Kevinje csöppen, amikor a vakációra készül a család otthonfelelője? Nos, az elmúlt évtizedek során Romániában és valószínűleg más kelet-európai országokban is több százezer kiskorú került abba a helyzetbe, hogy hosszabb ideig, sokszor akár évekig is „élvezhette” ezt az állapotot. Ám az ő esetükben pont fordítva történt. Nem vakációzni mentek a szülők, hanem dolgozni, és nem véletlenül, hanem szándékosan hagyták otthon őket, ahol jobb esetben a nagyszülők vették gondjaikba, de előfordult, hogy teljesen magukra maradvak, felnőttek nélkül kellett boldogulniuk. Ilyenkor rendszerint a legnagyobb testvér lépett a pótszülő szerepébe.

A Moldovai Köztársaságban élő író, **Liliana Corobca** *Kinderland* című regényében egy ilyen vendégmunkás család gyerekeinek a történetét meséli el, a legnagyobb

lánytestvér alakját, gondolatait, érzéseit állítva az elbeszélés középpontjába. Cristina egyszerre viselkedik, gondolkodik, érez gyerekként, felnőttként, kamaszként, mikor hogyan hozza az aktuális élethelyzet. Természetesen szenved tőle, roppant terhet cipel nap mint nap, de nem panaszkodik, nem siránkozik, neki ez a világ legtermészetesebb dolga, hiszen a faluban a legtöbb gyermek hasonló helyzetben van, a településen alig akad már épkézláb felnőtt, csak a gyerekek és az öregek maradtak otthon...

Játsszunk felnőttesdit (részlet a regényből)

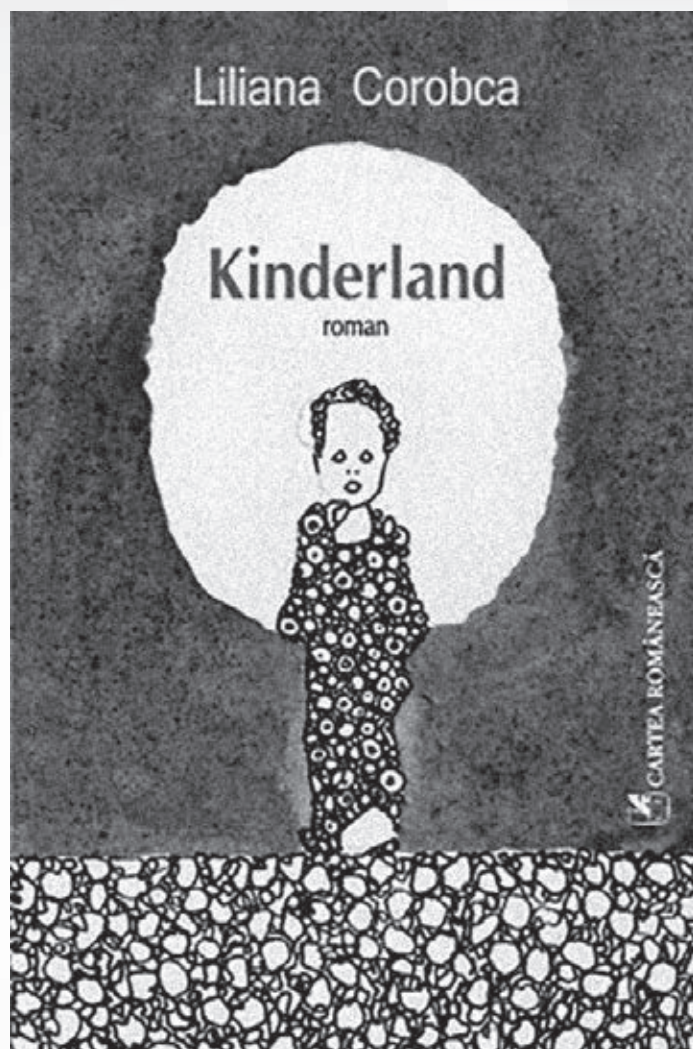
Néhány évvel ezelőtt érkezett az iskolánkba egy segélyszállítmány, minden dobozban volt egy Kinder, vagyis egy csokitojás, benne apró játékkal. Ám valaki kilopta a jobb dolgokat a dobozokból, az enyémben például nem volt semmilyen tojás. Azt hittem, a Kinder tojást jelent. Aztán egy idegen fiú megmagyarázta, mi az, és megtanított kinderlandosat játszani, vagyis amikor a kicsik azt játsszák, hogy nagyok.

Minél többen vesznek részt a játékban, annál érdekesebb. A nagyszünetben kiosztjuk egymás között a szerepeket. A legtöbben továbbra is diákok maradunk. Egyetlen gyerek játssza az összes tanár szerepét. Félkörben állunk a tábla előtt, amire ő felírja, épp milyen óra van.

A gyerek-tanár belépett az osztályba görbe háttal, sántikálva, miközben színes krétával cigarettázott. Nagyokat köhögött, mint egy tüdőbajos, a tanárt utánozva, és felírta

a táblára: Francia nyelv, elkiáltotta magát: BON JOUR!, majd a lábainkat kezdte nézni. Alig tudtuk visszafojtani a nevetésünket, de eleinte, amikor a franciatanárunk ránk ordított, megijedtünk és összerezdültünk. Ő elégedett arckifejezéssel a padok alját fürkészte: „nem csorgatott senki?” Akkor még mi sem értettük, mit akar ezzel, de néhány óra után rájöttünk, hogy arra számított, az ordítózásától bepisilünk ijedtünkben, és azért fürkészte a padok alját, hogy nem vizelt-e be valaki. Az osztálytársunk végignézett rajtunk: „nem csorgatott senki?”, majd valakin megállapodott a tekintete, és rászólt: „Na, te cipellős szarvasmarha, eriggy a táblához!” A franciatanárunk a bon jouron kívül egy szót sem szolt franciául. Igazából nem is franciatanár...

A földrajz következett. Obama ki szeretné tataroztatni a Fehér Házat, és megkérdezi a tanácsadóit, kik a legjobb építőmesterek a világon. „A moldovaiak, szőr Obama. Ők tatarozták, sőt, építették az Eiffel-tornyot, a dubaji repülőteret, a Petronas-tornyokat Kuala Lumpurban, a hongkongi 2. számú Pénzügyi Központot, a New York-i Empire State Buildinget, az isztambuli Hagia Sophiát, a sydney-i Operát...” „Nahát, mondja Obama lenyűgözve, és honnan

jönnek ezek a moldovaiak?” Itt az egyik gyerek, aki Obama tanácsadóját játssza, meg kell hogy mutassa, hol van a térképen Moldovai Köztársaság. „Hogyhogy, ilyen kis országból jönnek, és ekkora építészek?” „Nem, szőr Obama, Moldova csak az iroda, ők mindenhol ott vannak.”

A földrajztanárnőnk azt a házi feladatot adta, hogy rajzoljuk le a falu térképét, és írjuk fel a térképre azokat az országokat, ahol a falubeliek dolgoznak. Mindenki a szomszédokat vagy a rokonokat. Aztán órán felolvastuk, ő meg felírta sorban a táblára. Tőlünk a faluból még csak Afrikába nem ment senki. Egyelőre.

Aztán rendőrost játszunk. Egy pocakos fiú (sapkát vagy pulóvert tesz az inge alá, hogy kövérebbnek látsszon) játssza a rendőr szerepét. Két ember elkap egy tolvajt, aki el akarja lopni a disznójukat. „Na, hadd el, megmondunk a rendőrnek.” „Rendben, megoldjuk, igazságot teszünk, menjetek csak szépen haza”, mondja nekik a rendőr. A rendőr elmegy a rablóhoz: „Szóval el akartad lopni a disznót azoktól az emberektől. Hét év börtön... de tudod, mit, munkásra volna szükségem, házat építek, és kell a segítő kéz, még van két ilyen jómadár, de egy hónap alatt be akarom fejezni. Kár volna hét évet ülnöd egy vacak disznóért, amit rendesen el se tudtál lopni.”

És még egy rendőrös jelenet, amelyet imádkunk: egy ember korpát és lisztet árul, kicsivel olcsóbban, mint a piacon, és nagyon jól megy az üzlet. Sorban állnak nála az emberek, sok pénzt keres. Jön a rendőr: „Látom, jól megy az üzlet, de védelemre volna szükséged.” Emberünk azt mondja, nem olyan nagy a vagyona, és nem sok bűnöző van a faluban. Ugyan miért volna szüksége védelemre? Akkor a rendőr elmegy a rablóbarátjához: „Menj csak el ehhez éjszaka, keverd össze egy kicsit a korpáját és a lisztjét, hogy lássa jobban, van-e vagy nincs szüksége védelemre.” Úgy is lett. És az emberünknek nem ment többé olyan jól az üzlet, mert nem akart a nyereségen megosztozni a rendőrrel.

(Forrás: Liliana Corobca – *Kinderland. Polirom, Jászvásár, 2013*)

Szőcs Imre fordítása

(Bahget Iskander felvétele)

KONSZTANTINOSZ KAVAFISZ

Tükör az előcsarnokban

A dúsgazdag ház előcsarnokában hatalmas, régi tükör állt – legalább nyolcvan éve, hogy beszerezték.

Egy szokatlanul szép fiú, szabóinas (műkedvelő tornász vasárnaponként) állt ott, csomag kezében. Valaki átvette tőle és bevitte a szobába, aláírtni a nyugtát. A szabóinast magára hagyták, várakozni. A tükörhöz lépett, megnézte magát, és nyakkendőjét megigazította. Őt perc múlva hozták a nyugtát. Megkapta és elment.

De a régi tükör, amely látva látott létének sok-sok éve közben ezer és ezer tárgyat, arcot – de a régi tükör ujjongott ezúttal, és büszke volt, hogy néhány percre magába fogadta a makulátlan szépséget magát.

Vas István fordítása

Diák olvasóim nálam sokkal jobban tudják, hogy a sorozatok korát éljük: Netflixről vagy más csatornákról végtelenített rész(let)ekben ömlenek ránk a történetek sorozatgyilkosokról, királynőkről, mitológiai hősökéről és más izgalmas témákról. Bár eszem ágában sincs versenyezni a filmsorozatokkal, mégis örömmel jelentem be, hogy újtárra indul a *Csak 1 vers* rovat 2. évada is – s akárcsak az 1. évad beköszöntőjében, ezúttal is a szépséggel fogunk találkozni itt.

Talán emlékeztek még a tavaly októberben idézett Kemény István-versre, *A Legkisebb Teve tánca* című allegóriára, amelyben a Legkisebb Teve néha „megbolondul” és táncolni kezd, a többi teve meg – ahelyett, hogy megölnék a Legkisebb Tevét, amiért feltartja őket az útjukban – engedi neki, hogy kitancolja magát. Szükségünk van tehát az ellazulásra, a holtidőre, szükségünk van a szóközökre, amikor semmi „hasznosat”

(SAK 1 VERS • LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ ROVATA)

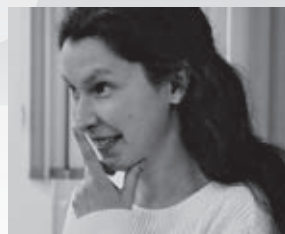

Konstantinosz Kavafisz (Alexandria, 1863. április 29. – Alexandria, 1933. április 29.): napjainkban is nagy hatású görög költő. (Forrás: Wikipédia)

nem csinálunk, hanem „csak” meghatódunk, megrendülünk – szükségünk van tehát a szépségre. Kemény István versében állatok (tevék) igénylik a Legkisebb Teve táncművészetét, Kavafisz versében pedig egy élettelen tárgy (a tükör) ujjong, „hogy néhány percre magába fogadta / a makulátlan szépséget magát”.

Bizonyára minden olvasónak feltűnik, már első olvasásra is, a *Tükör az előcsarnokban* eszköztelensége. És tényleg: Kavafisznak – aki névtelen hivatalnokként élte le életét az egyiptomi Alexandriában, és életében mindössze néhány verse jelent meg, de akármamár úgy emlegetnek, mint aki a 20. század elején megújította a versbeszédet –, szóval Kavafisznak igenis az eszköztelenség a legfontosabb „költői eszköze”. Radikálisan szakított mindazzal, ami korábban a költészetet jelentette. Hiába keresünk például metaforát, miegyebet a verseiben! S bár vannak jelzős szerkezetek a *Tükör az előcsarnokban* szövegében, ezek is mennyire prózaiak! „Dúsgazdag ház”, „hatalmas, régi tükör”, „szokatlanul szép fiú”, „műkedvelő tornász” – *költőiek* ezek a jelzők egyáltalán? És mégis megtörténik a csoda: egy ilyen verset olvasva kit érdekel, hogy Kavafisz homoszexuális volt-e, hogy miért épp egy szokatlanul szép fiúra csodálkozott rá? (Mi talán nem bámuljuk meg Michelangelo Dávid-szobrát?) A lényeg: Kavafisznak költői eszközök nélkül, száraz, kopogó nyelven is sikerül elérnie, hogy mi, úgynevezett élő és érző lények irigykedjünk a tükörre, amiért – ha csak néhány percre is – magába fogadta „a makulátlan szépséget magát”.

MÉSZÖLY ÁGNES

Csepp – az együtt alkotás regénye

„Szó nélkül indultak tovább a kurkászok felé. Ahogy a fehér homokon egymás mellett gyalogoltak, kezükben fegyverrel és arcukon elszánt mosollyal, Ash tényleg úgy érezte magát, mintha egy világmegmentő küldetés részese lenne.”

A Tilos az Á könyvek sorozatban közösségi részvétellel született ifjúsági disztópia* fejezetei hétről hétre jelentek meg, mindegyik végén az olvasók dönthették el, milyen irányba alakuljon a történet. Én például úgy olvastam az első néhány fejezetet, hogy a főszereplő fiú, aztán az olvasók úgy döntöttek, legyen lány. El kellett fogadnom. Időnként párhuzamosan több történetet olvastam, hiszen sokszor

következett be újratervezés, visszamenőleg is. Mi egyéb miatt izgalmas a Csepp története?

* A disztópia a jelenleginél romlottabb, sötétebb, képzelte világ, társadalom. A disztópikus társadalmat ábrázoló művészi alkotások többsége a jövőben játszódik, a gyengébbeket elnyomó társadalomban. A „mi lesz az emberiséggel, ha így folytatjuk, vagy ha valamilyen katasztrófa ér bennünket?” gondolat kiterjesztéseként képzelhetünk el lehetséges disztópiát, disztópiákat. El-lentéte az utópia, amely egy tökéletes, képzelte világ.

A sztori – regény 3D-ben

A regény oldalain lassan, töredékekből rajzolódik ki az események háttere, a fikatív történelem és társadalom. Úgy képzelem a regény olvasását, mint a 3D-s moziban a filmnézést: ha a tekinteted elmozdítod a fókuszról, megszedülsz, és homályosan látod a képet. A Csepp történetének fókuszában egy talpraesett árva lány áll, aki addigi rövid élete alatt nagyon sokat tapasztalt és tanult. Az ő alakját a kezdetektől nagyon tisztán látjuk, hiszen a regényben végig a fókuszban áll, viszont minden egyebet, ami körülveszi őt, csak homályosan, meg-megszédülve érzékelünk: nem világos, hogyan került kisgyerekként a Megtartó Szent Manuka-lelencintézetbe, hogy miért kellett kamaszként szeméttelen dolgoznia, vagy hogy kik azok a

fikatív történelmi szereplők (szentek), akik neve újra és újra felmerül a történetben. Ahogy az elbeszélés fókusza hol kitágul, hol beszűkül, úgy látunk rá mi is egyre több részletre, válik élesebbé a háttér több darabkája is.

Szereplők: ki kicsoda a Csepp-univerzumban

A történetben legelőször Ashsel ismerkedünk meg. Egy szeméttelen dolgozik, és spórol, hogy bevásárolhassa magát egy kasztba. Azért kell ezt tennie, mert valami miatt társadalmon kívülivé vált. Rejtély azonban, hogy mit követhettek el Ash szülei, ami miatt még az ártatlan gyereket is bünteti a rendszer. Ez minimum gyanút kelt az olvasóban.

„0,042... Soha nem látott még ilyen alacsony szociális szorzót. A lelencek tanulmányi eredményeit sokszor háromszorosnál is

többel emelik, hogy ellensúlyozzák a klán és a szülői ház hiányának negatív hatásait – már ha magaviseletével rászolgál a gyermek. De akármilyen kihágásokat követ el valaki a Szent Manukában töltött évek alatt, senki szorzója nem csökkent még 0,8 alá. Hallott ugyan történeteket arról, hogy a Legfőbb Testület utasítására az egykori Küldöttek utódai a mai napig extrém alacsony szorzókat kapnak, de miféle nemes

ősei lehetnek egy árva gyereknek, akit egy nyomornegyed határában találtak?”

Nemcsak Ash származásával, élettörténetével kapcsolatban tapogatózunk homályban, a többi szereplő kiléte és szándéka is ismételtelen elbizonytalanító. Kapkodjuk a fejünket, hogy ki kicsoda, ki barát, ki ellenség, ki beszél őszintén,

és kinek vannak hátsó szándékai. Sokat erről nem árulhatok el, hiszen a regény izgalma ebben a játékban rejlik. De légy óvatos, hogy melyik szereplőt engeded bizalmadba férközni, mert bárki lehet valaki más. :)

Elhallgatott történelem – a Szabadság ideje előtt

„A Három Sziget az Embereké, és az Emberek a Három Szigeten élnek.” (Vigyázó Szent Kamahi Hét Legfőbb Parancsa – első)

Az események helyszíne a Három Sziget (Alsó, Felső, Középső), amelyhez több város, település tartozik. A történet ideje előtt 250 évvel elterjedt egy veszélyes genetikai betegség, egy halálosnak hitt járvány, ezt követték a „bezárkózás éve”, amikortól tilossá vált az embereknek a többi Szigetre vagy Szárazulatra menni. A Három Sziget történelmében és alapítóinak törvényeiben érdekes, hogy nagyon szigorúan büntetik a hagyomány és a törvények valódiságának megkérdőjelezését, még akkor is, ha pusztán fantáziálásról van szó.

Minderre fokozatosan derül fény az események előrehaladtával, ahogyan arra is, hogy talán nem érdek nélkül rejtegeti a Legfelsőbb Testület a Három Sziget múltját. Lehet, hogy a jelenét sem?

„– Akár – lendült bele Ash, és egy pillanatra elfelejtette, hogy egy testületivel beszél. – De az is lehet, hogy a Szabadság Ideje előtti.

– A Szabadság Ideje előtt a Három Szigeten semmilyen emberi tevékenység nem volt – mondta zavarosan Hoka, mintha történelemórán felelné egy nagyon szigorú tanár kérdésére. – És aki ezt kétségbe vonja, népünk történetének alapjait kérdőjelezi meg. Az ilyen beszédért akár...

– Akár ki is zárhatnának a klánomból, és kaszton kívülivé válhatnék – mondta óvatosan Ash –, mint ahogy az Tak bácsival is történt... jól sejtem? Jól sejtem, hogy te ismerted régebben az öreget?”

Mit is jelent a szabadság? Hogyan lehet a Szabadság idejének nevezni egy olyan korszakot, amelyben törvények tiltják, hogy a történelemről beszélj, amelyben anélkül zárnak ki valakit a társadalomból, tesznek földönfutóvá, hogy bűnt követett volna el, mint ahogyan Asht is? Olvasd el a regényt, és dönts el magad, mit és milyen szándékkal titkolnak a Legfelsőbb Testület tagjai Három Sziget lakói elől.

Egyenlők és egyenlőbbek

„Ash annyira zavarba jött Hoka váratlan akciójától, hogy elpirulni is elfelejtett. Úgy érezte magát, mintha elsodorta volna egy szeméttlavina, és most többméternyi, újrahatszósításra váró műanyag alatt fuldokolna a Telepen.”

A Három Sziget lakóinak társadalma kasztrendszerbe szerveződik, ami azt jelenti, hogy olyan, egymástól szigorúan elkülönülő csoportok alkotják a társadalmat, amelyek között nincs átjárási lehetőség, az emberek pedig nem rendelkeznek azonos jogokkal. A regény két főhőse a kasztrendszer két végletén áll, már a nevük is jelzi ezt, hiszen a fikció szerint minél több szótagból áll valaki neve, annál rangosabb családból származik. Ash kaszton kívüli, tehát teljesen jogfosztott (egyszótagú a neve, nem tanulhat, nem élhet jó körülmények között, dolgoznia kell gyerekként), míg valamelyik kaszt be nem fogadja. Ehhez képest Hokahatirutepu (később Hokának becézve) fiatal-kora ellenére a Legfelsőbb Testület tanácsadója, a legjobb

nevelésben, oktatásban részesül, és döntéshozatali, vezetői feladatköre van.

Izgalmas, ahogyan a két fiatal nézőpontjából számos téves előítélet megmutatkozik: Ash annak ellenére, hogy kaszton kívüli, és fiatalon abba kellett hagynia a tanulást, nagyon is gyors észjárású, Hoka pedig megértő és figyelmes tud lenni. De nem csupán a kasztok és kaszton kívüliek közötti különbségek kérdőjeleződnek meg a regény történetében, hanem az is, hogy kik is a kurkászok, akiket még emberszámba sem vesznek. Lehet, hogy nem is igaz, hogy civilizálatlan, az emberi beszédre képtelen lények csoportja? Vajon ők honnan származnak, és kinek lehet érdeke eltitkolni valódi mivoltukat? Persze, nem árulom el ezt sem :)

Miért Csepp?

A Csepp-módszert Ash találta ki, egy olyan döntés meghozatalát jelenti, amely teljesen véletlenszerű, és így kiszámíthatatlan mások számára:

„Még az Intézetben találta ki a dolgot, nem sokkal azután, hogy odakerült. Őt-, legfeljebb hatéves lehetett, amikor rájött, hogy hiába dugja el a legjobbnak tűnő helyekre a túlélést jelentő extra baobabszeletet, valaki mindig megtalálja, mert ugyanúgy gondolkodik, mint ő. És ha túl akar járni a nagyobbak eszén, a véletlenre kell hagyatkoznia. Akkor találta ki a Csepp-módszert. Nem kellett hozzá semmi, csak néhány korty

víz, de ha az nem volt a közelben, megtette némi nyál is.”

Ezt a módszert használja Ash akkor is, amikor menekülnie kell a Legfőbb Testületiek elől, az viszont kérdés, hogy meddig bízhatja magát a véletlenre, vajon lehet-e mindig a szerencsében bízni, és hogyan sikerül végül kikeverednie abból a kalandból, amelybe nem is akart belekeveredni.

Addig is, amíg a nyomtatásban megjelenik, online elérhető a teljes regény a pagonny.hu oldalon.

Lehetnél bárki? – Versantológia fiataloknak

A *Szívelpát* (2017) után megérkezett Péczely Dóra újabb versantológiája, amely *Lehetnék bárki* címmel összesen 110 kortárs és klasszikus költő szövegét tartalmazza. A kötet címadó versét Veszprémi Szilveszter írta. Péczely Dóra *Az ecetmuslicák elmenekülnek a széndioxid elől* című vers központi kijelentését választotta a kötet élére, hiszen ez a tömör gondolat az önazonosság és az én szereplehetőségeire irányítja

az olvasó figyelmét. Az antológia virtuális bemutatóján jártunk, ahol a szerkesztőt Nyáry Krisztián kérdezte.

VESZPRÉMI SZILVESZTER

Az ecetmuslicák elmenekülnek a széndioxid elől

A nő lefelé tart a mozgólépcsőn,
sír. A barátnője próbálja vigasztalni.

A padon ülő srác a rágójával játszik,
és bámulja az előtte elrohanókat.

A vendég a kávézó asztalánál mosolyog
a könnyed járású baristára,
aki lóherét rajzolt a kávéhabba.

A korlátnál az apa fogja a gyerekét.
Együtt nézik a szökőkutat
és a világoslagac járólapot.

Lehetnék bárki.

Az osztálytársak közül az egyik,
akik vidám füzetekkel lépnek ki a papírboltból.

A srác, aki sálakat próbálgat
és most egy sonkavöröset választ ki.

A lány, aki az új rúzsát szorongatva áll a drogéria előtt,
és kerülgetik a rohanó emberek.

A tömeg egy közös szinusz csomó
impulzusára lüktet, én pedig, én pedig,
én pedig csak egy vértest vagyok,

aki öntudatlanul szállítja
az izomrostok közti hajszálerekben az oxigént.

Ha valaki keresne,
hagyjon üzenetet.

Instagram-profilja is készült a kortárs és kortalan versek antológiájának, tudtuk meg a 2020. szeptember 3-án megszervezett online könyvbemutatón. A *lehetnekbarki* instaprofilon a 81, harminc év alatti kortárs és 31 klasszikus, már nem élő költő versei életre kelnek, belépnek a fiatalok hétköznapijaiba is: nemcsak a versekből származó idézetekkel találkozhat, ha követed a profilt, hanem a költőket inspiráló művekkel, felolvasásokkal is.

A kötetben 110 szerző 160 verse alkot irodalomtörténeten átívelő egységet.

Péczely Dóra alapötlete az volt, hogy kortárs fiatal költőktől gyűjt verseket, olyanoktól, aki nem múltak 25 évesek. A határ végül a 30 éves korig húzódott, mert, mint mondta, ma még fiatal szerző a 29 éves is, szemben mondjuk azzal, hogy a 18., 19., akár a korai 20. században 30 éves korában meglelt embernek számított bárki. Később adódott az ötlet,

hogy klasszikusoktól is válogat olyan műveket, amelyeket 30 éves koruk előtt írtak, és kevésbé ismertek.

A nyolc tematikus ciklusba egy-egy költőtől legfennebb két vers kerülhetett be, hiszen így is gazdag és színes szeletét mutatja annak, mi mindent jelent ma a költészet.

A kötet versei közül

ANDRÉ FERENC szilvafák

titokban mész haza mindig,
mert már nem tudod, kinek kell köszönnöd.
az arcokat benőtték a szilvafák,
a sűrű lombzat miatt pedig
nincs kivel szembenézni.
amióta a lélegzetet is egyirányúsították,
a sugárutak mentén hokibotok virágzanak,
eltűntek a gödrök, amik alapján
eddig tudtál tájékozódni.
ha véletlenül valaki mégis rád ismer,
kíváncsiságot színlelsz, rokonokat
hazudsz magadnak, bólogatsz nagyokat,
perszejól, kösziviszont, megvagyunk.
csak ne kelljen szóvá tenni semmit.
hogy itt a tél rápréseli magát a lapockákra,
nehogy bárki eltanulja a lebegés alakzatait.

minden érintés tiltott, mert
ahol két bőrfelület találkozik,
véresre simogatják egymást,
a főtéren viszketni kezd a tenyered,
hogy visszatapsolj valamit
a gyerekkorodból, de a visszhang
már nem talál vissza hozzád.
úgy ül a város a ködben,
mint egy vízzel felöntött hamutartóban,
belefújod a füstöt és valami import
sört bontasz, mert tudod,
ha innál a vízből, akkor
lerakódnának benned a kövek,
és ekkora torlaszokat nincs,
aki eltakarítson belőled.

BABITS MIHÁLY

Egy szegény magára maradt

I.
Szívem magába szívott
ezer illatot,
ezerjő illat engem
hogy elkábított!
Szívem most illatzacskó,
lelkem illatház:
ez a sok illat engem
hogy megbabonáz.
Virágok illatával
tele bús fejem
virágok illatáról
rád emlékezem,

gyönyöröm aki voltál,
most vagy bánatom,
hogy tested vánkosára
le nem nyughatom.

II.
Hervad a kertem violákkal –
Szegény violák!
Akár a ma, akár a holnap,
akár a világ.
Napos napot napok napolnak –
hol a türelem?
Életpapok csapot papolnak –

ó zord szerelem.
Sok hosszú, hosszú éjszakákon,
megint egyedül
szegény, szegény zúgó fülemben
a Csönd hegedül:
komisz, keserves egy cigány ez
s ezer dala van:
kegyetlen, ős, örök vonóját
nyüvi nyomtalan.

Kereskedelem

1. Lókereskedelem

Előbb cserekereskedelem alakult ki, majd a lovakhoz jobban értő cigányok lófelvásárlóként tevékenykedtek. Törzskönyvezett (remunda) lovakat szállítottak a katonaság részére. Ez a foglalkozás hosszú ideig virágzott. A rátermettebbek, törekvőbbek a földesuraknál, lovászoknál dolgoztak. Közülük kerültek ki a jó lószakértők. Ismerték a lovak betegségeit, a gyógymódokat. Lehetőségük volt több ló tartására, önállóulni tudtak, s ezáltal „lóvéssabbak” lettek. Ebből ered a *lovári* ('pénzes') elnevezés. A lókupec cigányok választékosabban beszéltek, mivel olyan környezetben éltek, ahol a jó megjelenés mellett szükséges volt a többnyelvű, tiszta beszédre. Amikor a gazdagok lovat akartak vásárolni, illetve eladni, mindig hívtak magukkal cigány szakértőt. Ilyen híres lószakértő volt a magyar Alföldön Biszku, Káló, Poskula és Furós Józsi. A grófok és általában a nagygazdák hozzájuk jártak lovat vásárolni, ha parádés kocsiba való lóra vagy hátszlóra vágytak. A lováriakhoz beházasodtak más törzsbéli cigányok. Átvették a szokásokat, hagyományokat, ezzel együtt a nyelvjárást is.

A korabeli krónikaírók szerint a vándorlások idején sok, lóval, kocsival haladó cigány karavánnal lehetett találkozni. A leírások szerint a lószerszámok díszesek voltak, gazdag ezüst- és rézverettel. Télen a lovak részére sátrakat emeltek. A letelepedés idején (18. század) is nagy becsben tartották a

lovakat; az istállókat a lakóháznál is gondozottabbak voltak. A lóitató vödör tiszta volt, külön helyen tartották, a lószerszámok fényesek voltak, ha meghibásodtak, nagy gonddal javították. Ez azt bizonyítja, hogy a lovak szeretete a cigányoknál régi keletű és ma is élő hagyomány. „Ló nélkül nem cigány a cigány”, tartja a közmondás. Ha a lovat eladták, sokáig nem bírták ki ló nélkül: az is megesett, hogy az eladott lovakat a vásár végén feláron visszavették. Ismerték és ma is ismerik a ló betegségeit, azok gyógyítását, de amellet járatosak voltak a lóval kapcsolatos fondorlatokban is. Ha egy-egy ló megtetszett, messze utat is bejártak érte, még a lopástól sem riadtak vissza. Loptak az urasági ménesekből meg azoktól a nagygazdától, akiknél sok volt a ló. A kárpáti és oláh-cigányok Európa egyes országaiban (például Romániában) még ma is vándorolnak, lovaik vannak, kereskednek, muzsikálnak, fémmunkákat végeznek. A szegényebb cigányok lovai a téli időszakban lesoványodnak a rossz táplálás miatt. Innen ered a mondás: sovány, mint a cigány lóva. Tavasszal, amikor bővebben akad takarmány, ezek a lovak felerősödnek.

A lóval kapcsolatos kifejezések a lovári szókincsből:

A ló testrészei: dumo (hát), pulpa (comb), koch (boka), per (has), pashavro (borda), chang (térd), kopita (pata), dand (fog), kama (sörény), kolyin (szügy), pori (farok).

Lótartozékok: salivara (hajtószár, gyeplő), ashvar (kötőfék, kantár), hámo (hám), zen, sheny (nyereg), petalo (patkó), zablá (zabla).

Lóeledel: karvachi (kukorica), khas (széna), dudum (tök), guglo ropaj (cukorrépa), ropaj (répa), detelina (lóhere), gilchi (burgonya), char (fű).

2. Tollfelvásárlás

A tollfelvásárló cigányok (porasle) a legtöbb városban és a falvakban is – mai szóhasználatukkal élve – alvállalkozók voltak. Gyalogosan, kerékpáron, szekérral (újabbban gépkocsival) járták a falvakat, felvásárolva a tollakat, amelyeket szétválogatás után minőség szerint osztályoztak. Első osztály: pehely, második osztály: nem tisztán pehely.

Volt egy központi tollbegyűjtőhely, általában magántulajdonban, de azért akadt állami tulajdonban lévő is. A begyűjtőhelyeken tollfosztó üzem is működött, ahol a toll feldolgozásával, válogatásával, osztályozásával foglalkoztak.

3. Használt ruhák vétele, eladása

A használt ruhákkal kapcsolatosan az alábbiakat érdemes tudni: az e kereskedelmi ággal foglalkozók között akadt nem cigány származású kereskedő is. Ők a falvakban, városokban, kisebb-nagyobb üzletekben, piacokon árulták portékáikat. A cigány származásúak, mint a legtöbb esetben, házaltak, azaz házról házra járva kereskedtek. Áruikat sokszor cserébe is odaadták élelmiszer, állat és egyéb hasznos termék fejében.

Ma már a cigány kereskedők is piacon vagy butikokban kínálják portékáikat. Napjainkban legtöbbször felvásárolják a bálás árut, amelyet otthon rendbe szednek, így adják el.

4. Régiségek vétele, eladása (zsbárus)

A régiségekkel, dísz tárgyakkal való kereskedelemnek nagy hagyománya van a cigányság körében, az egyik legrégebbi megélhetési forrásnak tekinthetjük. Régiségeket adtak, vettek, cseréltek a kereskedő cigányok, a cserekereskedelem útján megszerzett többi árucikkhez hasonlóan. A sok régi

dísz-, fémtárgyat, lószerszámot, ezüst-, arany- és bronztárgyat szinte újszerű állapotba varázsolták. Ezeket aztán vásárokbá, piacokra vitték eladni. Nálunk ilyen a minden ősszel megtartott feketetői vásár Bihar megyében.

Budapest legnagyobb piacain még ma is rengeteg régiségkereskedő üzlet van, sőt, a főváros szinte mindegyik kerületében is egy vagy több. Ezekben a boltokban az antik bútortól a velencei tükörig, a mozsártól a szőnyegig és a rokkáig, sőt, a különféle porcelánokig majdnem minden megtalálható. Borsos áruk miatt elsősorban külföldi turisták vásárolnak tőlük.

Forrás: Rostás-Farkas György – *Ősi cigány mesterségek és foglalkozások* (Le romenge butya). Budapest, 2000

Csikóink kényesek

(népdal, részlet)

Csikóink kényesek,
De igen kényesek,
Úgy rúgják a földet,
Az istráng leesett.

Szállj le, asszony, szállj le,
Dobd fel az istrángot!
Hogy is dobhatnám fel,
Mikor messze járok?

Fogj be, testvér, fogj be,
Ne is fordulj vissza,
Úgy hajtsd a két csikót
Népem közé vissza!

Kerék se maradjon,
Istráng is szakadjon,
Istráng is szakadjon,
Gonosz köd az asszony.

(Simor András fordítása)

A Szín-téren:
Tach
Pollard
(Egyesült
Királyság)

Fantasztikus falények

Gyermekként, amikor az erdő mellé költözött a családja, tölgyfagyököket kezdett gyűjteni, ez volt a kedvenc időtöltése. Csatangolhatott és kutakodhatott szabadon. Suliba menés előtt, kora reggel talicskába szedte össze, és amikor már lett egy nagyobb halom, elkezdte lehántani, megcsupaszítani

a gyökereket, míg csontvázra nem hasonlítottak. Ezeket apja brightoni üzlete előtt árulta, zsebpénzért. Nem sikerült mindet eladni, jóval később megint előkerültek: felnőttként kezdett vésni az öreg gyökerekbe, és ez boldogsággal töltötte el. Mint egykori nagy elődei, Michelangelo vagy Leonardo da Vinci, megkísérelte felfedni a formában a szobrot, aztán „kihámozni”, kifejteni azt.

Munkamódszerét ezért is hasonlítanám egy kurátoréhoz. A kurátor, azaz a kiállítások megálmodója és az alkotások kiválasztásának felelőse kreatív munkát végez, gondolatban összeilleszt, egymás mellé helyez kész alkotásokat, amelyek valamilyen szálon kapcsolódnak egymáshoz, egy adott témához, a közös ideát így, együttesen felerősítve közvetítik. Pollard szinte kész cuccokat emel ki környezetéből, és új fényben mutatja meg nekünk, úgy, hogy a természeti

népmonda is kapcsolódik utóbbi anyaghoz, amellyel dolgozik, ilyen például a földi anyától és démonapától származó mágus, Merlin története, aki az erdőben élt, a vadállatokkal beszélt, és akit talán foglyul ejtett egy galagonyabokor. Mintha ebből a mondavilágból szabadulnának Tach Pollard figurái is. Alkotónk mágusai vékony lábakon libegnek, varázslatos köpönyeget viselnek, varázsos történeteket mesélnek.

A fa tiszta, fehér színezete lenyűgöző, megmunkálás közben csattog, hasad, izeg-mozog, mintha élne, mintha ki akarna szabadulni az évek fogságából. Megtalálni a gyökeret, megtisztítani, meglátni benne a formát, vésni, hozzáadni festéket, kiállítani, lefotózni. Itt a recept, akár számotokra is: ha kirándulni mentek, keressetek olyan vastagabb lehullott ágakat, gyökereket, amelyekben megláttok egy-egy érdekes formát, ami valamire emlékeztet. Tisztítsátok meg, hántsátok le. Ha „kéri”, színezzétek át. Tegyétek posztamentre, mint egy szobrot, vagy lógassátok be a térbe, mint egy installációt. Lehet, hogy még mozogni is fog. :)

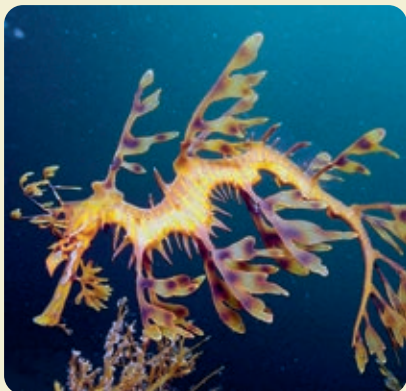
környezetet, az erdő köré épített kulturális történetiséget megőrzi, letisztultan továbbítja.

Az utóbbi években a tiszafával, a kökénybokor fájával és a galagonyával is kísérletezett, ezekből részletgazdagabb formákat is sikerült kivájnania. Misztikus növény lévén, rengeteg

Különleges tengerlakók

Az ausztrál partok korallzátonyai között megbúvó, magát tengeri moszatnak vagy hínárnak álcázó *leveses tengeri sárkányt* a testéből kinyúló, levélszerű képződmények segítik a rejtőzésben

Az áttetsző *férfehordó hal* nőténye a sötét vízben messzire világító „horgászlámpával” csalogatja zsákmányát, táplálékot biztosítva önmaga és rácsimpaszkodó, vadászni képtelen „férjei” számára

A korallzátonyok közelében élő, tüskéikben halálos mérget tároló *skorpióhalak* szinte láthatatlanok, színüknek és mintázatuknak köszönhetően tökéletesen beleolvadnak környezetükbe

A magát szivacsnak álcázó, lábakká módosult uszonyain lépkedő *békahal* bojtban végződő orrnúlványát lengetve csalogatja gyanútlan áldozatait

A szőrhöz hasonló bőrnúlványainak köszönhetően bizarr megjelenésű *szőrös békahal* a legfalánkabb ragadozók egyike: villámgyorsan nyeli le a hozzá hasonló méretű halakat

A színpompás *tűzhal* vagy *oroszlánhal* legyezőszerűen szétárt hát- és mellúszóinak tüskéiben tárolja a csupán védekezésre használt mérget

A mintegy 750 m mélységben élő *háromlábú hal* akár méteresre is megnyúló úszóin sétálva érzékeli a talajon közeledő, táplálékául szolgáló rákok mozgását

Néha a halak is beszélnek: a 6000 méter mélyen élő *mélytengeri varangyhal* zúmmogva hívja párját, morogva riasztja el ellenségeit, miközben lábbá módosult uszonyain sétál a tengerfenéken

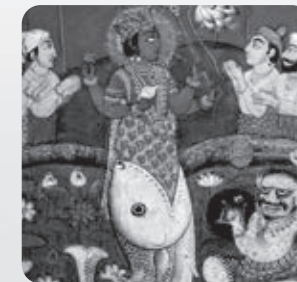
A természet fantáziadús alkotása a Galápagos-szigetek környékén élő *vörös szájú denevéralakú*, amelynek mellúszóin csupán arra jók, hogy sétálni tudjon velük a tenger fenekén

Tengerek különös élővilága

Halábrázolás a Kr. e. 1400-as években élt Menna óegyiptomi hivatalnok thébai sírkamrájának falfestményén

A hindu hagyomány szerint a hal volt a négykarú Visnu isten halandó földi lény alakjában történt első megtestesülése

Egy mezopotámiai mítosz szerint az istenekől kapott halbórt és halfej alakú fejedőt viselő, néha emberi felső- és hal alsótesttel ábrázolt Óannész volt az emberek első tanítója (Kr. e. 7. századi dombormű nyomán)

A halak mint jelképek

A világűrből kéknek látszó Föld a *kék bolygó* nevet a felszínének hetven százalékát borító óceánoknak köszönheti, amelyekben úgy 3,5 milliárd évvel ezelőtt megszülettek az első nagyon apró (mikroszkopikus) élőlények. A szárazföldön csak 2–3 milliárd év elteltével jelentek meg az élet első formái, majd alakultak ki a kontinenseket benépesítő és a tengerekben élő, többnyire ismert, illetve részben ma is ismeretlen fajok: halak, puhatestűek, férgek, baktériumok.

A több ezer méternyi mélységek élővilágát csak a közelmúltban kezdték felderíteni, kamerákkal ellátott, távvezérlésű tengeralattjárók segítségével eddig ismeretlen fajok százait fedezve fel.

Számos ókori kultúrában a halakat istenek állatainak vélték, a vizek

titokzatos, néma lakói a mezopotámiai és az egyiptomi hitvilágban a termékenységet és az örök életet, a mediterrán népeknél a bőséget és a jólétet jelképezték. Egy görög mítosz szerint Zeusz a Halak csillagkép formájában az égboltra helyezte azt a két halat, amelyekké a félelmetes alvilági szörny elől menekülő Aphrodité és fia, Erósz átváltozott.

A keresztény kultúrában a hal az ártatlanság, a tisztaság, az újjászületés és Krisztus szimbólumává vált, az üldöztetés korában pedig az ókeresztény gyülekezetek, illetve a megkereszteltek titkos jele lett. A síremlékeken gyakran látható, madár karmai közt tartott hal a mennybe emelkedő lelkekre utal.

Japánban a hal (elsősorban a ponty) a bátorságot, a kitartást, a bölcsességet, a tudást, a hosszú életet, a hűséget és a jellem szilárdságát jelképezi (Ohno Bakufu festménye)

Keresztény asszony halmotívummal díszített római síremléke a 3. századból

A Jónás prófétát elnyelő nagy hal az alvilágot, a hal gyomrából való kiszabadulása pedig a feltámadást jelképezi

A Biblia szerint eredetileg halász volt több apostol, és halakkal kapcsolatos a feltámadt Jézus egyik csodája (a csodálatos halfogás egy 10. századi kódex miniatúráján)

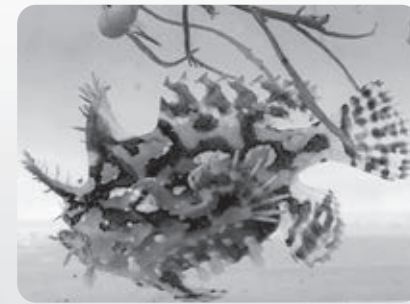
Ijesztő tengeri lények – halfarkú, haluszonyú tengeri lovak, vízugarat lövellő halak, hajókat elsüllyesztő, hatalmas polipok, emberevő rákok, lángot okádó tengeri sárkányok – Olaus Magnus térképén (1539)

Több mélytengeri halfaj – köztük a sokáig kihaltak hitt, két méter hosszúra megnövő, 300 fogú *karcsú galléros cápa* – élő kövületnek számít, mivel szinte változatlanul vészelté át az utóbbi 100–150 millió évet

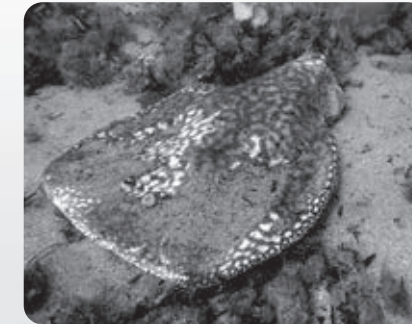
A tengerek mélyének bizarr kinézetű élő kövülete az öt-hat méter hosszú, hatalmas szájú *koboldcápa* vagy *óriás szájú cápa*, amelynek felső állkapcsából kardpenge formájú orrnylóvány mered elő

A rejtőzés nagymesterét, az ágas-bogas növényekhez hasonló mintázatú *sargasso halat* tökéletesen elrejtí a tenger hínárszőnyege, miközben lábba módosult uszonyain lépkedve sétálgat

A homokos tengerpartok, sziklazátonyok közelében fenéklakó életmódhoz alkalmazkodott *pettyes dajkacápát* foltos bőre és hínárhoz hasonló bőrlebenyei teszik észrevehetetlenné

A tengerfenékhez hasonló észrevétlenül várakozó, lapos testű *zsibbasztó rája* elektromos szerve által keltett áramúttal békíti meg magához ölelt zsákmányát

Az örök sötétség birodalmának talán legijesztőbb tekintetű lakója az alakjáról elnevezett, saját fényforrással világító, távcsőszemű *ezüst* vagy *óriás bárdfal*

A tengerek mélyének félelmetes szörnyei

Ő be sok rémeset, szörnycsodát táplál a föld, és a tengerben is hány nyüzsög – írta 2500 évvel ezelőtt Aiszkhülosz görög költő. A létezőnek vélt, ijesztő tengeri szörnyeket évszázadokon át a tengerészek beszámolóí alapján rajzolták le a térképek, bestiáriumok és természettudományos művek fantáziadús illusztrátorai. A óceánok élővilága azonban – úgy tűnik – felülmúlja az emberi képzeletet.

A napfény csak mintegy kétszáz méter mélységig hatol be a tengerek/óceánok vizébe, így a mélyben élő fajoknak az állandó sötétség és a fagyponthoz közeli hideg mellett hatalmas – a légköri nyomásnál akár ezerszer nagyobb – nyomást kell elviselniük. Ezért legtöbbjüknek nincs úszóhólyagja, alig van csontja,

testüket pedig kocsonyás anyag tölti ki, amelyet a nagy víznyomás tart össze. (A legmélyebben – kb. 8000 méter mélyen – élő ismert hal, a nemrég felfedezett *kocsonyás csigahal* a felszínre kerülve azonnal szétfolyna.)

A feltételezést, miszerint 600 méternél nagyobb mélységben nem létezhet élet, a 19. század végén cáfolták meg a 4000-nél több új fajt felfedező mélytengeri kutatóexpedíciók. Az utóbbi évtizedek kutatásai során fluoreszkáló fajok százait fényképezték le, amelyek más fajok számára láthatatlan fényjelekkel kommunikálnak. Titkos jeleik fajtársaik vagy párjuk felismerését, illetve a tájékozódást segítik a vaksötétben, miközben ellenségeik elől rejtve maradnak.

A rejtőzés mesterei

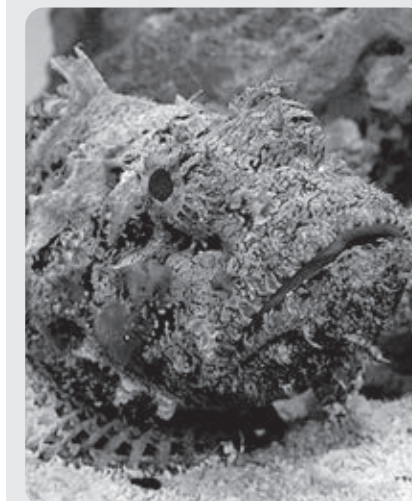
A tengerek lakóit egyrészt a körülményekhez való alkalmazkodás, másrészt az élőhelyükhöz való bámulatos hasonulás képessége mentette meg évmilliókon át a kipusztulástól. Az álcázás célja a túlélés: az elrejtőzés vagy (ritkábban) a nagyobb ragadozók elrettentése. Ellenségeik vagy zsákmányuk megtévesztésének módja lehet a környezetbe történő beleolvadás, a veszedelmes ragadozókhoz való hasonulás vagy színük, mintázatuk változtatása.

A sötétség birodalmának számos lakóját fekete színe, a kisebb mélységben élőket a tengerfenék, a korallzátonyok vagy a növényzet színéhez való hasonlóság segíti a rejtőzésben. Néhány fajuk a legegyszerűbben és legötletesebben valószínűleg az ember évezredes vágyát: a

láthatatlanná válást. Az evolúció során átlátszóvá vagy áttetszővé vált testüket – a vízbe esett üvegdarabokhoz hasonlóan – szinte lehetetlen észrevenni. Vannak köztük átlátszó zsákállatok, medúzák, rákok, polipok és számos halfaj (*jégfal*, *üvegharcsa*, *üvegangolna* stb.).

Az egyik legkülönlegesebb az alig 10 cm hosszú, átlátszó koponyájú, mélytengeri *hordószemű hal*, amely a vízben vízszintesen lebegve a homlokán át figyel a felette úszó zsákmányállatokat.

Az áttetsző testű *férjehordó hal* a hitvesi hűség sajátos (bár nem önzetlen) formájával lepte meg felfedezőit: a méretes nőstényre akár öt-hat apró, önmagát ellátni képtelen hím kapaszkodik, rajta élősködve élete végéig.

A magát kőnek álcázó, tüskéiben halálos mérget tároló *kőhal* órákig vár mozdulatlanul a zsákmányra, majd szájában erős vákuumot létrehozva, a másodperc töredéke alatt nyeli el a közelébe merészkedő kisebb halakat

A horrorfilmek világát idéző küllemű, a tenger mélyének örök sötétségében élő *pelikánangolnát* hatalmas szája és a hosszú, vékony farkának végén levő, fényt kibocsátó szerve teszi különlegessé

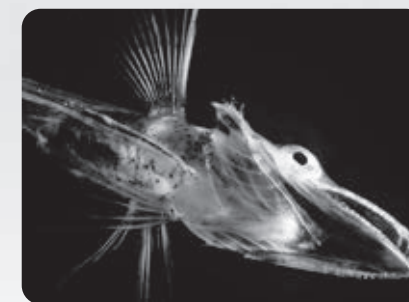
A mesebeli szörnynek tűnő, 3000 méter mélyen élő *legyezőúszós tengeri ördöghal* megalkotásakor a természet túlszárnyalta az emberi képzeletet

A világ legbájosabb arcú állata, a Csendes-óceánban 100–2800 méter mélyen élő, kocsonyás testű, fejletlen úszójú *pacahal* a vízben lebegve türelmesen várja, hogy szájába ússzon a táplálék

A feje tetején elhelyezkedő szemével folyamatosan felfelé néző *csillagfigyelő hal* türelmesen várakozik a homokban rejtőzve, majd hirtelen ugrik rá felette elűsző áldozatára

Az antarktisi vizekben élő, a fagyponthoz alatti hőmérsékletre alkalmazkodott *jégfal* testének nagy része és a vére is átlátszó

A mélytengeri *hordószemű halak* átlátszó félgömbökkel védett szemei vízzel telt koponyájuk tetején helyezkedik el, a szájuk fölötti, szemnek tűnő gödrök a hal szaglószervei

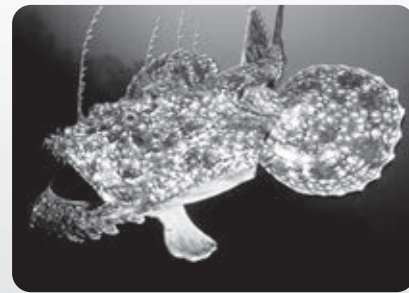

A 2000 méter mélyen élő, kis világító „horgászbottal” felfegyverzett, arasznyi *püpos horgászhal* önmagánál jóval nagyobb zsákmányt is képes felfalni

A *lámpáshalnak* vagy *fekete ördögnek* nevezett *mélytengeri horgászhal* táplálékát, illetve párját magához csalogató fényét milliónyi baktérium bocsátja ki

Az *atlanti ördöghalnak* is nevezett, két méter hosszúra is megnövő *európai horgászhal* a hátúszóiból kifejlődött, bőrlebegekkel ellátott „csalibotokat” lengetve csalogatja zsákmányát

A legötletesebb vadászok egyike a száját fúvócsőként használva célzó *lövőhal*, amely a vízszögélről kilövésekor a fénytörést és a röpnyíl görbületét is figyelembe veszi

A vadászat vízi virtuózai

A mélytengeri lények táplálkozása élőhelyükhöz alkalmazkodik: egyesek apróbb halakra vadásznak, mások az alámérülő tetemeket, csontvázakat vagy a vízben lebegő apró élőlényeket (baktériumokat, férgek, rákokat stb.) fogyasztják.

A vízi világ legtöbb ragadozója (a félelmetes *cápákhoz* hasonlóan) nagyszámú éles, néha hátrahajló fogával ragadja meg menekülni képtelen áldozatát, mások elképesztő ötletességgel ejtik el zsákmányukat. A több ezer méter mélyen, vaksötétben élő *mélytengeri horgászhalak*, *viperahalak*, *pelikán-angolnák* stb. saját fényforrásuk – a testük különböző részein elhelyezkedő, fluoreszkáló baktériumokkal telt világítószerveik – segítségével vonzzák magukhoz áldozataikat. A

békahalak és az *ördöghalok* bojtokban végződő feji nyúlványukat, illetve a gerincükből kinőtt, bőrlebegekkel ellátott „horgászbottalokat” lengetve halásznak, a *skorpióhalak* széttárt legyezőhöz hasonlító, méretes mellúszóikkal „gereblyézik” szájukba a táplálékot.

Az elektromos halak (*elektromos angolna*, *zibbasztó rája* stb.), amelyeket saját, akár 500 volt feszültséget termelő áramforrással látott el a természet, elektromos kisülések sorával ölik meg vagy teszik mozgásképtelenné a kisebb halakat.

A legegényibb módon az Ausztráliában és Indiában honos *lövőhal* vadászik: pontosan célzott vízszögélről löki a vízbe (majd fogyasztja el) a közeli növények levelein, ágain üldögélő rovarokat.

A *kardfogú viperahal* vagy *sárkányhal* a szájpadlásán lévő világítószerveit villogtatva csalja magához áldozatait, amelyeket szájának becsukását is lehetetlenné tevő, hatalmas fogaival ragad meg

A négy-ötezer méter mélyen élő, *agyarashalnak* is nevezett *mélytengeri ördöghal* hatalmas – testméretéhez képest legnagyobb – fogai teszik a kisebb halak félelmetes ellenségévé

A kis halakat felfaló nagy hal a reneszánsz korától a gyengék kiszolgáltatottságát jelképezi (id. Pieter Brueghel 1557-es rajzán minden hal igyekszik felfalni a nála kisebbeket)

Mini Erdély Park

A római Szent Péter-katedrális és tér kicsinyített mása Ausztriában

Az idei nyár egyik, hazai vonatkozású jó híre, hogy Székelyudvarhely mellett, Szejkefürdőn megnyílt a Mini Erdély Park. Bár hasonló parkokat, „minivárosokat” a világ számos pontján találunk (hozzánk legközelebb a magyarországi Szarvason a Mini Magyarországot, Ausztriában, Klagenfurtban a Minimundust, illetve az olaszországi Riminiben is), ez mégis más, hiszen Erdély leghíresebb épületeit mutatja be kicsinyítve. Érdekessége az is, hogy az épületek egy részét nem mai állapotukban, hanem régi fénykorukban jelenítették meg a parkot létesítők, ezáltal egyes – jelenleg romos – várakról is képet alkothatunk, hogyan néztek ki.

Az épületek mellett városok makettjei is megtekinthetők: Kolozsvár, Segesvár vagy Kézdivásárhely madártávlatból. Az

A sydney-i Operaház a klagenfurti Minimundusban

A csíksomlyói kegytemplom nem hiányozhat a Mini Erdély Park épületei közül

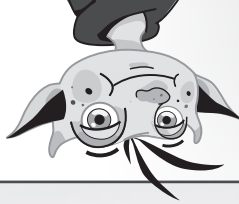
épületek, makettek között kényelmes sétányok vezetnek, kis táblák segítik a tájékozódást, ismeretszerzést. Bár a park még nincs teljesen készen, már most igen kellemes, szórakoztató, szép, és remélhetőleg a további bővítése nyomán még több híres épületet, várkastélyt, templomot, esetleg természeti képződményt megismerhetünk általa.

Fontos kiemelni, hogy a Mini Erdély Parkot egy már létező látványosság, *A Székelyföld leírását* megalkotó Orbán Balázs sírjához vezető székely kapuk, valamint az itt létesített Orbán Balázs-látogatóközpont szomszédságában alakították ki.

Bár, nevével ellentétben, Szejkefürdőn nincs lehetőség fürdésre (az egykori medence romosan áll), azért érdemes felkeresni Székelyföldnek ezt az új, érdekes látványosságát! És még bakancs sem kell hozzá.

A szerző felvételei

„Láthatóvá vált a művek sokféle lehetséges olvasata”

A 2. Cimbora-kihívás nyertes pályamunkáiból

Császár Róza Anna

(Csíkszereda, József Attila Általános Iskola)

Wéber Anikó: Zuhanórepülés

képregény

(részlet)

Csomor Anna

(Székelykeresztúr, Petőfi Sándor Általános Iskola)

Erdős István: Rajkó

képregény

Kun Brigitta Boglárka

(Kolozsvar, Apáczai Csere János Elméleti Líceum)

Wéber Anikó: Zuhanórepülés

novella

A repülés a földről indul, és a földön is zárul. A többi mellékes vagy csupán részletkérdés. Az út a felszállástól a leszállásig nem mindig zökkenőmentes, akad azonban olyan helyzet is, amikor kimondottan balszerencsés. Helyesbíték. Egy katasztrófa közepén találjuk magunkat pár röpké másodperc alatt.

Nem túlzottan kellemes testközlelől megtapasztalni egy hasonló katasztrófát.

Éppen London felé repültem egy zsúfolt repülőgépen, amikor kitört a pánik. Az emberek kiabáltak, veszekedtek, egyesek értetlenül követték az eseményeket, mint én, mert nem tudtuk, mi történik. Néhány pillanat múlva a hangszórókból egy férfihang szólalt meg, és közölte, hogy mindenki maradjon a helyén, és csatolja be a biztonsági övét, mert úgy néz ki, hogy egy nagyobb viharba keveredtünk. A repülőgép ingadozott,

rázkódott, de ahhoz túlságosan erőteljesen, hogy „csak egy vihar” állítsák be.

Az alkalmazottak ide-oda rohangáltak az utasok között, hogy megbizonyosodjanak afelől, mindenki biztonságban van.

Kinéztam az ablakon, és megpróbáltam személyesen meggyőződni a hallottakról. Amit láttam, az nem igazán volt megnyugtató. Egy árva viharfelhőt nem láttam, eső sehol, azonban a gépünk ereszkedett. Mit szépítsek ezen?! Inkább zuhant.

Erről valószínűleg már a többi utas is tudott: legalább három személy ájult el, és ketten kaptak pánikrohamot. Az első és legfontosabb teendő ilyen esetben az, hogy maradjunk nyugodtak. Nem könnyű feladat, főleg nem, ha tudjuk, hogy néhány perc múlva már halottak leszünk. És igen. Vagyis mégsem így volt. Az én esetemben nem.

Következő emlékem a történetekkel kapcsolatban az, hogy mentősök és mentőhelikopterek hangját hallom, kiabálás, romok, és iszonyú fejfájás. Mindent csak tompán hallottam, valahol a

romok között fekhettem, nem tudtam mozgatni a karomat, sem a lábaimat.

Újabb képszakadás.

Már csak arra emlékszem, hogy a mentőben vagyok. Fogalmam sincs, hogyan vagy miért zuhanhatott le a gép, vagy mi történt azután, hogy a földre zuhantunk. A repülőgépen összesen 45 személy utazott. Nem tudtam, közülük még kik éltek túl a zuhanást, csak végtelenül hálás voltam. Mert én túléltem. És ha rajtam kívül még ketten túléltek, már az is csoda.

Fogalmam sem volt, hogy hol vagyunk. Valahol London és Budapest között. A mentős mellém lépett, és megkérdezte, hogy minden rendben van-e, majd ellátta a sebeimet. Angolul beszélünk, bár nem hiszem, hogy megérkeztünk volna az Egyesült Királyságba. Megkérdeztem, hogy hol vagyunk, és mint kiderült, Németország határa közelében.

Borzasztóan fáj mindenem. Mielőtt elszállítottak volna a kórházba, volt időm körülnézni. Még a sok hatása alatt voltam, de annyira össze tudtam magam szedni, hogy felfogjam a helyzetet. Rengeteg ember sürgött-forgott a romok közelében. Tűzoltókat láttam, sok embert és villogó fényeket. Sokan

meghaltak, viszont még nagyon sokan voltak, akiket nem találtak meg, vagy akiknek az életéért küzdöttek a mentősök.

Valószínűleg egy kicsit beüthettem a fejemet, és néhány zúzódást is szereztem. A bal karomat alig tudtam mozgatni. Körülöttem már egyre kevesebb ember volt, mindenki kapkodott, kiabált, segített, ahol tudott, mások telefonáltak, vagy hoztam hasonlóan emésztették a történeteket.

A repülés a földről indul, és a földön is zárul. Azonban az út az, ami mindent meghatároz. Nem mindegy, hogy a leszállást hogyan tesszük meg. Mert lehet zuhanni, és lehet ereszkedni. Egy meghibásodott alkatrészen, egy apró részleten múlnak életek. Nem csak a repülésről vagy a balesetről beszélek.

A mindennapok.

Egy szó.

Egy mosoly.

Egy ölelés.

Életeket menthet.

Makkai-Deme Rozi

(Kolozsvar, Talentum Református Iskola)

Mészöly Ágnes: Szabadlábon

új fejezet

72. Az a fránya Sz-faktor...

Dr. Győri Ildikónak ritkán volt olyan élménye, hogy nem értett valamit, de most nagyon nem értette és furcsállotta azt a kifejezést, hogy Sz-faktor.

– Megmondanád, Dani, kérlek, hogy mi is az az Sz-faktor?

– Sz, mint szájalom – vágta rá Dani, még mindig szomorúan.

S közben magában azon bosszankodott, hogy a pali a rendőrségről miért nem engedte el őt hamarabb. Hisz egy ilyen mecszet szégyen kihagyni, még ha beviszik is a rendőrségre, hogy ellenőrizzék a személyazonosságát. Hisz egy Barca-drukker nem maradhat le egy ilyen meccsről! Főleg, ha ennyit utazott, ilyen durva kalandokban volt része, hogy ott lehessen... Ha lemaradt, nincs hogy tudja, hogy kit kell alázni és szidni. Bár Dani tudta, hogy Griezmann volt az, akit ezúttal szidni kell. De mégsem ugyanaz, ha a tv-ből tudod meg, vagy az úton valakinek a tabletjéről, hogy ki rúgta a gólt, hogyan rúgta a gólt, milyen cselelt alkalmazott a csapat... Ez így nagyon nagy szívás, a legnagyobb, ami vele történhetett...

– Szerintem még elszívom ezt a cigit, és megyünk a szállásra – mondta Dani anyja, miközben kifújta egy nagy adag füstöt.

– Várjál! Meg kell még nézmem...

– Mit kell megnézned?

– Mondtam már, hogy mekkora null-három után az Sz-faktor! – felelte heves indulattal Dani. Nem értette, hogy az anyja hogy nem tud ennyit se megjegyezni. És fújta mondandója mellé gyorsan egy nagyot, hogy észlelje ezt az anyja is.

– Jól van, na! Ne veszekedjünk inkább! – váltott gyorsan stílust az anyuka. – Csak gondoltam, leme gyünk a szállásra, és szépen beszámolsz arról, hogy mi is történt, ameddig távol voltál – mondta enyhén gonosz mosollyal.

– Majd hazafelé elmesélem. De nem most. Most az Sz-faktor a lényeg – kerülte ki, hogy elkezdje mesélni a történetet, s hogy végre kideríthesse kérdéseire a választ.

S közben rájött, hogy ha most nem kezdi el a gitározást, akkor az emberek nagyon hamar el fognak szállingózni a térről.

– De miért olyan fontos neked az, hogy megtudd, száznak-e vagy sem tök idegen emberek? Hisz nem vagy szájalomra méltó, ugyanolyan srác vagy, mint a többiek, csak kerekesszékekben ülsz, és jobban gitározol, mint a legtöbben. Kerekesszékekben is képes vagy arra, mint amire mások, sőt, többre is. Eljutottál egészen idáig, teljesen egyedül. Az akadályozottság még abban se gátolt meg, hogy kilopd anyád táskájából a hitelkártyáját... Nem gondold, hogy ha ennyi mindent megtettél, csak azért, hogy – miután apáddal végül is nem

találkoztál – egy meccsre eléred, akkor mennyi mindenre lennél képes a hétköznapiakban, a saját életedben? Persze, nem a hitelkártyalopásra gondolkodok...

– Jogos... – válaszolta Dani kis gondolkodás és némi szégyenkezés után. – Eleget vártam már másoktól, hogy szánjanak, pedig lehet, hogy én sajnáltam magam a legjobban, és nem fogadtam el magamat annak, aki vagyok. Azt hiszem, onnan kezdődött minden, hogy mióta az eszemet tudom, úgy érzem, hogy már azzal is csalódtam okoztam neked, hogy megszülettem, ráadásul nyomiként... Sose voltam képes lábra állni, sem semmi másban jól teljesíteni...

– Lehet, hogy a szigorúság miatt gondoltad, hogy nem felelsz meg, a sok gyógytorna és az egyéb mindenféle foglalkozás miatt. Pedig csak segíteni akartam neked... Mindig mondtam, hogy rakd oda magad, mert láttam, hogy mire vagy képes. Azért voltak nagyobbak az elvárásaim, hogy normálisnak érezhesd magad, hiszen az is vagy, és ugyanolyannak lásd magad, mint amilyennek például a barátaid látnak.

– Baszki, anya, annyi foglalkozást erőszakoltál rám, hogy ebből nekem az jött le, hogy sose leszel képes elfogadni annak, ami vagyok. A te nyomi fiadnak.

Eltelt egy-két perc néma csendben. Majd az anyja hozzáhajolt, megölelte, és azt kérdezte mosolyogva, kicsit párás szemmel: – Na, s most mi lesz akkor, nyomikám? Zenélsz valamit, hogy lássuk, mekkora végül is az a fránya Sz-faktor?

Dani döbbenten meredt az anyjára.

– De hát, anya!!! Nem most tárgyaljuk azt, hogy az Sz-faktor egy hülyeség, hogy semmi értelme, és hogy felejtsem el már végre ezt a szájalom-faktor baromságot?!

– Na nehogy már, hogy éppen csak ekkora legyen a szókincsed, hogy csak a szájalom szót ismered az szbetűs szavak közül... – nézett rá az anyja. – Biztos, hogy nincsenek más faktorok sz-szel, amik fontosak lehetnek a számodra? És esetleg azok inspiráljanak, motiváljanak, amikor zenélsz?

Dani kicsit elgondolkodott, majd leesett neki a tantusz.

Elröhögte magát, és kézbe vette a gitárját...

Másfél év múlva, egy menő budapesti klubban.

– Van szerencsénk bemutatni meglepetés-zenekarunkat, egy fiatal, ütős bandát! Hogy mit kell tudnotok róluk?! Láthatóan szeretik, amit csinálnak, már sok kisebb klubban felléptek, és akik fenn vagytok a YouTube-on vagy a spotify-on, valószínűleg már kívülről fújjátok a Hopeless című dalukat például... Na, rájöttetek, hogy kik lehetnek? Ha igen, háromra kérem bekiabálni a nevüket. Egy, két, háááá... és!

– Sz-faktoooooooooor! – kiabálta, üvöltötte, sikította a tömeg.

Az óriási üdvrivalgás közepette színpadra lépett Dani, Tetkós, Flox, Som és Tomi. Belecsaptak egyből a közepébe, a legsikeresebb számukkal kezdtek. A tömeg őrvongva üvöltötte velük. És a következőt is. Meg az azután következőt is...

Koncert után Zsu berohant a backstage-be, és ujjongva Dan-ka nyakába borult.

– Ugye, hogy megmondtam? Tudtam, tudtam, hogy imádni fognak titeket!

– Vigyázz, mert ha ekkora lendülettel veted rám magad, felborítod a nyomi pasidat székestül, mindenestül! – kacagott Dani boldogan.

– Van egy meglepetésem! – kiabálta izgatottan Zsu.

– Mi az? Ugye, nem rosszul fogok meglepődni? Nehogy kiguruljon alólam a kerék meglepetésemben...

– Neeeeem! Legalábbis remélem, hogy nem... – mondta Zsu. – Itt van anyukád is, és...

– Woowww, mekkora meglepetés! – szakította félbe Dani. – Azt hittem, anya hozott ide minket – tette hozzá szarkasztikusan. – Ez aztán tényleg marha nagy meglepetés!

– Ha-ha-ha! Ha megengednéd, először is befejezném a mondandómat – mondta enyhe sértődöttséggel Zsu. – Ugyanis nem egyedül hallgatta végig a koncertet... Na, van tipped, hogy ki lehet még itt?

– Ne csesztess már, Zsu, a hülye rejtvenyekkel! Tudod, hogy rejtvenyfejtésben gyengus vagyok... Bár ez nem egy nagy vázszidász, ha jól sejtem... Itt van anya pasija is, gondolom, befutott ő is a végére.

– Hát most nem a jelenlegi pasijáról van szó, de közel jár... Akkor szabad a gazda?

– Ööööööö...

Mielőtt még Daninak ideje lett volna válaszolni, az apja jelent meg az ajtóban.

– Szia, Dani, ez aztán szuper koncert volt! Nagyon keményen nyomattátok!

Dani csak tátogni tudott, de végül is csak kipréselt magából egy-két szót:

– Bakker, apa, te meg hogy kerülsz ide?

– Hát csak nem hagyhattam ki a fiam első nagyobb koncertjét?!

Az idillt hirtelen megtörte Flox berobbanása a backstage-be:

– Srácok, ezt nem fogjátok elhinni!

– Na, egy újabb meglepetés? Kinek a régen látott apja érkezett még meg? – ironizált Tomi röhögve.

– Nem bír el a gyomrom még egy nyálas jelenetet. – tette hozzá Som.

– Leszakad a pofátok, ha ezt meghalljátok, ha végre abbahagyjátok a hülyéskedést!

– Na! Nyögd már ki végre!

– Megkeresett minket egy lemezkiadó képviselője!

– Baszki, innen már tényleg nincs visszafelé! – üvöltötte Dani.

(A pályamunkák közlését folytatjuk)

Lázár-Kiss Boróka, VII. B osztály

BERG JUDIT: Drifter

Az Alma ■ A sötét birodalom folytatásaként megjelent könyv főszereplője Drifter. Azóta, hogy Alma lett a királynő, a gyerekek sokat jártak át a birodalomba. Az egyik ilyen út során Drifter talál egy telefont. Furcsa, nagyon furcsa! Ki használ telefont egy áram nélküli birodalomban? Alma hírt kap egy kihívóról. De ezzel a furcsa dolgoknak még nincs vége. Almat követi egy gyanús alak, a kihívó interneten is megkeresi, de nagyon úgy tűnik, hogy egy robot, és váratlanul a Sakkbirodalom lakói Alma ellen fordulnak, Jankóval az élen. Eközben Drifter kideríti, kié a mobiltelefon: Dharma úré. Saller barátja segítségével egy illegális programot töltenek le, amellyel feltörrik Dharma úr új telefonját. Hirtelen Alma rejtélyesen

Török Ágnes, VII. B osztály

NYULÁSZ PÉTER: Helka

Azért esett a választásom erre a regényre, mert megidézi, hogy régen milyen is volt a Balaton. Manapság a legtöbben ezt a környéket elegáns kis üzletekkel és vendéglőkkel körbevett fürdőzőhelyként ismerik, és eszükbe sem jut az, hogy milyen legendák és megtörtént események helyszíne volt a tó és környéke.

Helka legendája is ezen a helyen játszódik.

Azért ajánlom ezt a könyvet mindenkinek, hogy megismerjétek a Balaton legendáit meg történeteit, és amikor ott jártok, ne csak a pancsolás jusson eszetekbe, hanem gondolatok a régmúlt időkre, amikor ezek a legendák életre keltek.

Balló Andrea Bernadett, VII. B osztály

BÉKÉS PÁL: A kétbalkezes varázsló

Én a cím alapján választottam ezt a könyvet, mivel szeretem azokat a könyveket és filmeket, amelyek varázslatokról szólnak, és nem mindennapi helyzeteket mutatnak be. Nagyon tetszettek azok a varázsigék, amelyek a könyvben megjelentek, mert szerintem így még érdekesebbé vált a regény. Ez a mű tökéletesen alkalmas arra, hogy megértsük, minden rosszban van valami jó, csak meg kell látni azt. Fitzhuber Dongó sem repesett az örömtől, hogy a Nimbusz Endre Bertalan utcai lakótelepre megy, de mégsem hátrált meg elődje, Budweiser Ünög javaslatára, hanem ott maradt, és próbált rálelni a jóra.

A könyv olvasása során észrevettem, hogy Fitzhuber Dongó története nagyon hasonlít a magyar népmesékhez, mivel van egy királylány, akit meg kell mentenie a legkisebb fiúnak, a könyvben Éliás Tóbiásnak. Felfedeztem mesebeli számokat is, például hét Kuka volt a pincében. Fitzhuber Dongó ráébresztett arra, hogy ha valami nem sikerül elsőre, nem szabad

eltűnik. A rendőrség mindenütt nyomoz és átkutatja Alma számítógépét. Drifter bizonyítékot akar mutatni, de az üzeneteit törölték és módosították. Ezzel ráterelődik a gyanú, és a rendőrség üldözőbe veszi. Közben Alma el kell hogy fogadja a kihívást. Mielőtt megmérkőzne, különböző bonyodalmakba kerül. De ez maradjon titok. Végül egy hacker segítségével megbolondítja robot kihívóját, így a Sakkbirodalom törvényei szerint a birodalom elzáródik a másik világtól.

Nekem tetszett a könyv, mert velem egykorú gyerekek a főszereplők, megmutatja az élet nehézségeit a mai világban, és roppant izgalmas.

Azért ajánlom, mert kiderül, hogy céljaink eléréséhez harcolnunk kell, és az élet nem mindig leányálom. De vajon tényleg ilyen kegyetlen az élet?

Helka a tihanyi Sokternyű Kastély hercegnője, aki hamarosan hivatalos trónörökösse válik, és koronázása előtt pár nappal egy ártatlan csíny segítségével elsőként számocázni a tiltott renga-teregbe. Mindeközben kegyetlen lények gyülekeznek bosszúért kiáltva, hogy feldúlják a Balaton békéjét és elfoglalják a Sokternyű kastélyt. Vajon sikerül Helkának megakadályoznia, hogy ez bekövetkezzen?! Mert ebben a csatában nincs ezüst-érem a második helyezettnek!

Az ártatlan tréfából lett kalandok segítenek Helkának kilépni az unalmas hercegnői életből és belekóstolni a szabadság ízeibe. Azonban amikor elindul az útján, nem kis felelősség hárul rá.

feladni a reményt, és próbálkozni kell tovább, amíg megvalósítjuk az álmainkat. Véleményem szerint, aki elolvassa ezt a könyvet, biztosan nem fogja megbánni, mert izgalmas, lefoglalja az olvasót, és teljesen elfeledtetni a külvilág gondjait. Mindenképp ajánlom az elolvasását, mivel főleg a gyerekeknek rengeteg dolgot meg tud tanítani.

„–Mivel sem a királykisasszony kezére nem tartok igényt, sem pedig, mint már mondtam, a fele királyságodra, mert másfél szoba esetén az csak háromnegyed szoba volna, nekem pedig van egy egész sajátom...”

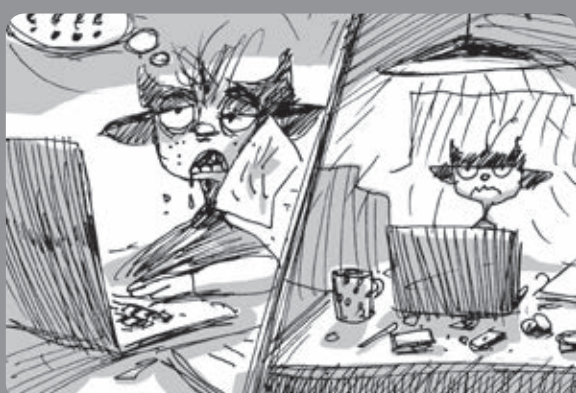
Nekem azért ez a kedvenc részletem, mert szerintem Éliás Tóbiás nem azért mentette meg Lanolint, hogy feleségül vegye vagy a fele királyságát megkaphassa, hanem csupán kötelességének érezte a megmentését. Ezért gondolom Éliás Tóbiást lovagiasnak és bölcsnek is.

A szerzők a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum diákjai

Online réműletek

Csillag István rajza

Cimbi naplója

Szijasztok!

Ne haragudjatok, hogy két képeslapot küldök, de anyi minden történt a nyáron, hogy egyre nem fér ki. S küldök egy nagytit is. Úgy mérgesített, mikor az ipsilon helyett z betű lesy s fordítva, de azért se javítom ki, így marad: egz.

Ott kezdem, hogy az idei strandpapucs a gumicsizma volt. Met egy Medárd s egy Margit „lepilsite” magát (bocsánat, 12+!), s aztán csak eset 40 napig az eső. Mondjuk, én nem ismerem őket, sazt se értem, mi közük a meterológiához, de apuci így mondta, s ha apuci így mondta, akkor így van. Anyi jó ebben is volt, hogy nem kellett napolajra silyenekre pénzt költeni. De szerencsére a nyár eltelt, s ősszel lett nyár. Most is jó.

Anyuci egész nyáron képzésen volt. Itthon. Vagyishogy itthonról volt anyuci képzésen a laptoppon. Úgy értve, hogy anyucit képezték a képzésen, de nem ott volt, hanem itthon volt, de ott volt a képzésen. Nem igazán értem, mit írtam, remélem, ti igen. Tehát anyuci elfoglalta a mi leppontunkot, mert képzésen volt itthonról, onlány. Románul. Csak az a baj, hogy anyuci se a románt nem érti, sem a leptopot. A kettőt együtt pedig még úgyse. Azért nem tud románul, mert amikor kicsi volt, akkor itt Magyarország volt. Még szerencse, hogy nem Oroszország. Mert akkor nem értenénk egymást. Nem tudok oroszul, ő nem tudna magyarul. Aszta, de durva lenne: orosz anyának magyar gyereke volnék. Beszelnénk románul esetleg, abból tudogat pár szót. Olyanokat, hogy matura, praf, spala. Vagyis seprű, por, felmos. Met takarítói képzést végzett. Sikeresen. Kényvelen. Most onlány takarít. Ahol takarít, azoknak mondja zoomon, hogy mit csináljanak. Pl.: vegye elő a porszivót, dugja az áramba, huzogasa a szőnyegen, kész is vagyunk. Vagy másik pl.: öntse a szivacsra a sárga folyadékot! Jajj, ne a citromlevet a szivacsra, ami az akváriumban volt... szegény aranyhal! Öblitse el a tányéért, kész a mosogatás! S küldik a pénzt az emberek. Az onlány munka egykicsit nehezebb, ezért egykicsit drágább.

Na, be is teltek a képeslapok. Vajon ha a kettőt összekapszálom, s egy bélyeggel küldöm, akkor elmegy? Magamról még nem is írtam... Hoppá, fordítva kapszálam össze (de furcsa szó!), a bélyeg belül van. Kívül meg írja, hogy boldog karácsony! Sa másik oldalán kellemes húsvéti ünnepeket! Csak ilyen képeslapok voltak itthon, ne haragudjatok! S magamról nem is írtam... Legközelebb.

Addig is éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

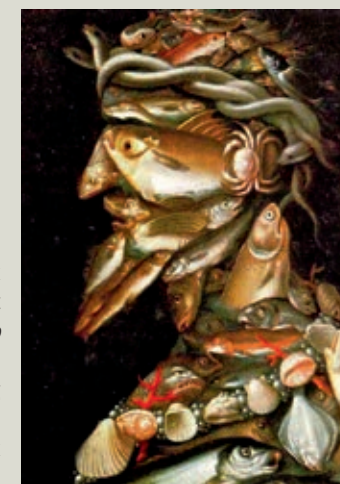
Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA

Híres festők halábrázolásai

Hieronymus Bosch táblaképén az ördögök és a démonok szárazföldi és tengeri szörnyek alakjában ragadják a magasba az imádkozva ellenálló, démonúzó Remete Szent Antalt (Szent Antal megkísértése, 1501)

A növényekből, állatokból és tárgyakból kialakított portrék 16. századi festőjeként ismert Giuseppe Arcimboldo tengeri állatokból – halakból, kagylókból – alkotta meg a hajóhadak vízi kígyóval koszorúzott főparancsnokának arcképét (A tengernagy, 1563)

Henri Matisse érzelmeiket kifejező, élénk, tiszta színeket használó műve a 20. század elején született fauvista művészeti irányzat legszébb alkotásai közé tartoznak (Az aranyhal, 1912)

Georges Braque festménye – a képen feltűnő üvegpalackkal és a mértani formákból alkotott, feldarabolt halakkal – a 20. századi kubista irányzat jellegzetes alkotása (Üvegpalack és halak, 1910–1912)

Paul Klee gyermekrajzok világát idéző festményén víz alatti, égi és földi lények, illetve tárgyak egyaránt megjelennek (Mágikus halak, 1925)

Mark Chagall álomszerű festményén a fiatal párt körülölelő rózsacsokor a szerelmet, a kakas a húséget, a házak fölött lebegő hal kezében tartott háromágú gyertyatartó a zsidó vallást jelképezi (A repülő hal, 1948)

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT
A 2020-2021-ES
TANÉVRE!

Éves előfizetési díj:

30 lej (3,33 lej / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net

